

The Model Of Using Music Of Poetry In The Process Of Learning Persian Language

Shokouh Zarei*

Corresponding Author, M.A. Student in Persian Language Teaching, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan
zareishokouh@gmail.com

Ehsan Reisi

Assistant Professor in Persian Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan
ehsan.reisi@gmail.com

Extended Abstract:

The use of literature in language teaching is an example of the oldest language teaching methods in the Middle Ages and has been used to teach classical Latin and Greek languages. In addition, in the 14th century AD, due to the expansion of the conquests of the Ottoman Empire, the Persian language became popular in different parts of the world, and classical texts of Persian literature have been used as a tool for teaching the language in these regions. Nowadays, literature can also be used as a valid and reliable educational tool for creating communication skills in learners.

The discussion of using rhyme and music in education is not new. There are many texts with various topics that have taught special knowledge with the tool of rhyme. Therefore, if poetry is considered to be rhythmic and rhyming, it can be used as a tool to transmit special sciences such as medicine, syntax, astronomy, etc., and its purpose is to facilitate and deepen memorization.

Poetry completely engages the learners. Learners can exchange their cultural information in class to confirm what they have learned with the help of poetry. This helps to improve the communication skills of the learners. Therefore, poetry has been considered an effective and reliable material in language teaching, which provides wonderful opportunities for language learners to practice reading, writing, speaking and listening.

Research Methods:

This research has been carried out in a descriptive way and with library tools and provides a model based on theoretical findings for teaching Persian language through music of poetry and themes of poems.

***Cite this article:** Zarei, S.& Reisi, E. (2022). The Model Of Using Music Of Poetry In The Process Of Learning Persian Language, *Vol. 11, No. 1 (Tome 23), April 2022*,195-217

DOI: 10.30479/JTPSOL.2023.18144.1623

Received on: 11/12/2022

Accepted on: 27/12/2022

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University

Discussion:

The model, designed based on theoretical findings, is threefold: types of music of poetry, poetry themes, and communicative language teaching (CLT) steps of pre-reading, reading, and post-reading activities. The proposed model is a three-stage process to teach Persian language using music of poetry.

The three-stage:

1. Selection of poems: In selecting poems, special attention should be paid to the level of linguistic knowledge of the learners as well as their age; Because if the poems are not chosen correctly, the learners will face a serious disorder and the learning process will be very slow or will not be finished. For this reason, poems should be chosen consciously as language teaching tools. The selected poems in the application section of the template are considered for medium language level.
2. Familiarizing the teacher with the types of music of poetry to prepare the activity: Before starting teaching, it is necessary for the language teacher to be familiar with the types of music in the selected poems and their characteristics. This familiarity is to fully encompass the text and what they are going to teach through it. This makes the template activities to be more suitable and show better performance. Therefore, in the present research, the author has examined the poems from this point of view at the beginning of using the model and then designed activities based on this.
3. Compilation of class activities: at this stage, the activities are divided into three general stages of the communication approach based on the music of the poem and the theme in it, which form the main foundations of this model:

pre-reading: Laying the groundwork for getting to know the music of poetry and theme.

reading: Getting to know and using the music of poetry and theme.

post-reading: Deepening through music of poetry and theme.

In the application section of the model, after analyzing the Persian poems from the perspective of the music of the poem, the compilation of class activities is discussed. These activities are based on the theoretical foundations, i.e., the types of poetry music, the themes of the poems, and the stages of CLT Approach activities.

Conclusion:

After examining and analyzing four Persian poems from the point of view of the music of poetry in the section of model application and compiling activities according to the model for these poems. The results show that by using this model, Persian language can be learned due to repetition, word rhythm, phonetic similarities, language creativity, repetition of language patterns, etc., so that the learners have the ability to communicate outside the classroom.

Keywords: Learning language, Persian language, CLT approach, Music of poetry, Model.

الگوی به‌کارگیری موسیقی شعر در فرایند فراگیری زبان فارسی (پژوهشی)

شکوه زارعی*

نویسندهٔ مسئول، دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان، دانشگاه اصفهان
zareishokouh@gmail.com

احسان رئیسی

استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه اصفهان
Ehsan.reisi@gmail.com

چکیده

در آموزش زبان، ابزارها و رویکردهای متعددی برای فراگیری و آموزش زبان وجود دارد. یکی از این ابزارها، متون ادبی است. این متون، از دیرباز برای آموزش زبان فارسی در نقاط مختلف جهان در کانون توجه قرار داشته‌اند. ابزار دیگری که گاه برای تسریع یادگیری از آن استفاده شده، موسیقی شعر است. در گذشته و نیز امروز، برای به‌خاطر سپردن برخی موضوعات آموزش‌پذیر، مباحث آموزشی در قالب نظم به فراگیران آن علوم ارائه می‌شده است. بر این اساس، به نظر می‌رسد؛ از یک سو آموزش زبان فارسی از طریق متون ادبی که روشی اثرگذار با سابقهٔ طولانی است و از سویی دیگر، استفاده از نظم برای آموزش دانش‌های عام که روشی تسهیل‌کننده است، می‌تواند تأثیر مطلوب بر تسریع و تعمیق یادگیری زبان فارسی داشته باشد. باوجود اهمیت این متون در آموزش زبان، تاکنون نحوهٔ استفادهٔ بهینه و اثربخش آن‌ها در آموزش زبان مغفول مانده است. این پژوهش، پس از تبیین اهمیت ادبیات و تأثیر موسیقی شعر در آموزش و فراگیری زبان، الگویی برای استفاده از متون نظم ادبی و موسیقی شعر در آموزش زبان فارسی ارائه کرده است. این الگو، بر اساس یافته‌های نظری به‌دست آمده است و دارای سه رکن اصلی است: نوع موسیقی شعر، مضمون اشعار و مراحل فعالیت‌های رویکرد ارتباطی (پیش از خواندن، هم‌زمان با خواندن و پس از خواندن). این الگو در سه مرحله، فعالیت‌هایی را برای آموزش زبان فارسی با موسیقی شعر تدوین کرده است که متناسب با دانش زبانی متوسط به بالا می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: فراگیری زبان، زبان فارسی، رویکرد ارتباطی، موسیقی شعر، الگو.

* استناد: زارعی، رئیسی. (۱۴۰۱)، الگوی به‌کارگیری موسیقی شعر در فرایند فراگیری زبان فارسی، سال یازدهم، شماره‌ی اول

(پیاپی ۲۳)، بهار و تابستان ۱۴۰۱، ۱۹۵-۲۱۷

شناسه دیجیتال (DOI): 10.30479/JTPSOL.2023.18144.1623

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۲۰

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

۱. مقدمه

استفاده از رویکردهای آموزش زبان، برای مدرسان زبان اهمیت ویژه‌ای دارد. این رویکردها، به مدرسان کمک می‌کند که همهٔ اعمال خود را به سطح آگاهی هوشیار

انه از کلاس و فراگیران برسانند. علاوه‌براین، موجب ایجاد خلاقیت در آن‌ها خواهد شد. مدرس، بسته به آگاهی خود از دانسته‌های قبلی، موضوع درس، مواد آموزشی و موقعیت‌های مختلف زبانی و اجتماعی، می‌تواند از بهترین شیوهٔ آموزش زبان به‌صورت خلاقانه و کاربردی استفاده و با تحلیل داده‌ها، دربارهٔ کلاس خود نظریه‌پردازی و الگوهای آموزشی نوین را طراحی کند.

در حوزهٔ آموزش زبان، رویکردهای متعددی وجود دارد. یکی از این رویکردها، رویکرد ارتباطی^۱ است که در سال ۱۹۷۰ با هدف آموزش زبان برای برقراری ارتباط ابداع شده است. مدرس، در این روش می‌کوشد محیطی واقعی برای فراگیران زبان ایجاد کند. هدف این روش، ایجاد و ارتقای توانش ارتباطی است: «یعنی بدانیم چه وقت، چگونه، به چه کسی، چه بگوییم» (Larsen- Freeman, Anderson, 1994, p.151). آموزش زبان در این رویکرد، تنها با قوانین نظام زبانی صورت نمی‌گیرد و زبان، از هر دو موضع نظام زبانی و کاربرد ارتباطی آن بررسی شده است. هم‌چنین، فراگیران با شکل‌های مختلف دستوری، نقش‌ها و موقعیت‌های زبانی آشنا می‌شوند و با توجه به زمینهٔ اجتماعی، موضوعات و موقعیت‌های مختلف، مناسب‌ترین شکل گفت‌وگو را برای انتقال معنا انتخاب می‌کنند (ibid, p. 161). فراگیران زبان، بسیاری از واژگان و ساختارهای دستوری زبان را هنگام کاربرد و ساخت محتوای زبان فرامی‌گیرند.

استفاده از ادبیات در آموزش زبان، نمونه‌ای از قدیمی‌ترین روش‌های آموزش زبان در قرون وسطی به‌شمار می‌رود و برای تدریس زبان‌های کلاسیک لاتین و یونانی کاربرد داشته است. علاوه‌براین، در قرن چهاردهم میلادی، به‌علت گسترش فتوحات امپراتوری عثمانی، زبان فارسی (یکی زبان‌های سه‌گانهٔ اسلام) در نقاط مختلف جهان رواج پیدا کرد و از متون کلاسیک ادب فارسی، به‌عنوان ابزاری برای آموزش زبان در این مناطق استفاده می‌شده است.

امروزه نیز می‌توان ادبیات را ابزار آموزشی معتبری دانست که از نظر زبانی، غنی؛ از نظر فرهنگی، آموزنده و از نظر زیبایی‌شناختی حظ‌برانگیز است. ادبیات در زبان فارسی، خود را به‌شکل نظم و نثر نشان می‌دهد و ظرفیت‌های بسیار زیادی برای آموزش زبان در خود دارد؛ زیرا خط سیر تغییرات زبان فارسی، غیرمستقیم بوده است و گویش‌وران معاصر، این زبان با خواندن متنی از سده‌های گذشته، می‌توانند آن را به‌خوبی دریابند؛ زیرا خط و زبان فارسی در طول زمان، تغییرات زیادی نداشته است.

^۱.CLT Approach

شعر، فراگیران را کاملاً با خود درگیر می‌کند. فراگیران، می‌توانند برای تثبیت آن چه به کمک شعر آموخته‌اند، اطلاعات فرهنگی خود را در کلاس تبادل کنند. این امر، به بهبود مهارت‌های ارتباطی فراگیران کمک می‌کند. از این‌رو، شعر را یک ابزار مؤثر در آموزش زبان خوانده‌اند که فرصت‌های زیادی برای تمرین‌های خواندن، نوشتن، صحبت کردن و گوش دادن به زبان‌آموزان ارائه می‌دهد (Syed, Wahas, 2020, p. 189).

یکی از ویژگی‌های شعر فارسی، موسیقی موجود در آن است. موسیقی شعر، در ادب فارسی تعاریف متعددی دارد. برای مثال؛ شفیع کدکنی بیان کرده است: «موسیقی و آهنگ شعر، محدود به قالب عروضی و بحر شعر نیست؛ بلکه در نوع پیوستگی کلمات، با یکدیگر و ایقاع‌های شعر، موسیقی شگفت‌انگیزی احساس می‌شود که کم از موسیقی وزن شعر نیست» (Shafiei Kadkani, 1989, p. 51).

موسیقی شعر، به چهار دسته تقسیم می‌شود: موسیقی درونی (هماهنگی و تناسب کلمات در مجاورت یکدیگر و عبارت است از آرایه‌های بدیع لفظی)، موسیقی کناری (قافیه و ردیف)، موسیقی معنوی (آرایه‌های علم بیان و بدیع معنوی) و موسیقی بیرونی (وزن عروضی). به عبارت دیگر؛ «هماهنگی میان واژه‌ها، صامت‌ها و مصوت‌ها و هرگونه آرایه‌ی زیباشناختی و بدیعی که به سبب آن معنا در بافت شکل می‌گیرد و نظام می‌یابد» (Torbat Isfahani, 2016, p. 20) موسیقی شعر نام دارد.

بحث استفاده از نظم و موسیقی در آموزش، امری بدیع نیست. متون زیادی با موضوعات متنوع هستند که با ابزار نظم، دانش ویژه‌ای را آموزش داده‌اند. بدین جهت، پورنامداریان معتقد است: اگر شعر کلام موزون و مقفا تلقی شود، می‌تواند به عنوان ابزاری برای انتقال علوم خاص؛ از قبیل پزشکی، نحو، نجوم و ... استفاده شود. وقتی کلام موزون، در خدمت چنین وظیفه‌ای قرار گیرد، هدف آن تسهیل یادسپاری و یادآوری است (Pournamdarian, 2009, p. 309). هم‌چنین، وزن عروضی موجود در این متون، شکل و قالبی معین به کلام آن بخشیده است که موجب التذاذ در مخاطب می‌شود (Zarinkoub, 1992, p. 105). بنابراین، بحث التذاذ و تثبیت در حافظه موجب شده، چندی از متون قدیم که برای تعلیم یک دانش ویژه مانند پزشکی تألیف شده‌اند، به صورت منظوم در دست فراگیران آن قرار گیرد. از جمله این متون، می‌توان به «نصاب‌الصبیان» اشاره کرد که برای آموزش لغات عربی به کودکان تألیف شده است یا «دانشنامه میسری» که در باب پزشکی و درمان بیماری‌ها است و هر دو به صورت منظوم هستند.

این پژوهش، بر آن است که پس از تبیین اهمیت ادبیات و تأثیر موسیقی شعر در راستای آموزش زبان، الگویی برای استفاده از موسیقی شعر در آموزش زبان فارسی ارائه دهد. این الگو، براساس یافته‌ی نظری به دست آمده است و شامل سه مبنای کلی است: انواع موسیقی شعر، مضمون اشعار و مراحل فعالیت‌های رویکرد ارتباطی. هم‌چنین سه مرحله دارد: ۱. انتخاب اشعار براساس موسیقی شعر موجود در آن، سن فراگیران و سطح دانش زبانی آن‌ها؛ ۲. آشنایی مدرسان با انواع موسیقی موجود در اشعار منتخب؛ ۳. تدوین فعالیت‌های

کلاسی، مبتنی بر مراحل فعالیت‌های رویکرد ارتباطی (پیش از خواندن، هم‌زمان با خواندن و پس از خواندن). در پایان، برای نشان دادن کاربست الگو، چند نمونه از اشعار فارسی که بر این اساس انتخاب شده‌اند، از نظر موسیقایی تحلیل و برای آن‌ها فعالیت‌هایی تدوین شده‌اند. این الگو می‌تواند متناسب با سن افراد و سطح دانش زبانی آن‌ها متغیر باشد.

۲. چهارچوب نظری

۲.۱. آموزش زبان از طریق ادبیات

در بحث آموزش زبان، دلایل بسیاری برای استفاده از ادبیات ذکر شده است. برای مثال؛ داف و مالی^۱ (1990) سه دلیل کلی برای استفاده از ادبیات ذکر نموده‌اند: زبانی، روش‌شناختی و انگیزشی و هریک را به‌اختصار توضیح داده‌اند (ibid, p. 6). هم‌چنین، اصغرپور ماسوله در پژوهش خود، تمام دلایلی که پژوهشگران مختلف برای استفاده از ادبیات بیان کرده‌اند را ذکر و مضرات آن را نیز عنوان کرده است (Asghar Pour Masuleh, 2018). با این حال، در هیچ‌یک از پژوهش‌های موجود، به دو اهمیت تأثیر بازنمایی بودن زبان ادبیات بر آموزش زبان و دریافت توانش ارتباطی، از این طریق توجه نشده است.

۲.۱.۱. بازنمایی بودن زبان^۲ ادبیات

متونی که به‌عنوان ابزار آموزشی استفاده می‌شوند، بیشتر به‌صورت تشریحی تدوین شده‌اند و مطالب در آن تصریح شده است. کلمات، در معنای اصلی خود به کار می‌روند و هیچ زبان مجازی در آن وجود ندارد. این متون ممکن است برای توسعه اولیه زبان و مهارت‌های ارتباطی کارایی داشته باشند، اما زمینه کافی برای درگیرکردن تخیل در فراگیران ارائه نمی‌دهند. هم‌چنین، توانایی تفکر به زبان مقصد را از آن‌ها سلب می‌کند (Dimova, Daskalovska, 2012, p. 1182). در صورتی که ادبیات به‌جای استفاده از زبان ارجاعی، از زبان بازنمایی استفاده می‌کند. زبان ارجاعی، به برقراری ارتباط، تنها در سطح بیان اطلاعات تمایل دارد؛ ولی زبان ادبیات بازنمایی می‌کند و امور واقعی را به‌گونه‌ای خاص بیان می‌کند (Young, 1999, p.128). در نتیجه، به موضوعات همگانی؛ نظیر عشق، مرگ، جنگ و ... می‌پردازد که ممکن است، فرد در دنیای واقعی تجربه کند. این ویژگی باعث توجه فراگیران به بازخورد دیگران از متن، احساسات و ادراکات آن‌ها می‌شود. استفاده از ادبیات به‌عنوان ابزار آموزشی، فرصت‌هایی را برای فراگیران زبان فراهم می‌آورد تا زبان را به‌صورت خلاقانه تجربه و تخیل خود را در رویارویی با مسائل مختلف، فعال کنند. بنابراین، «اگر با زبان‌آموزان درباره موضوع

1. Duff & Maley

2. Representation In Literature

موردعلاقه‌شان بحث شود، به‌طور حتم آن جمله‌های جدید درباره‌ی آن موضوع را به‌سادگی فراموش نخواهند کرد» (Bagheri Najafabad, Rahimian, 2018, p. 163).

۲.۱.۲. دریافت توانش ارتباطی^۱ به‌کمک ادبیات

استفاده از متون ادبی، به فراگیران کمک می‌کند، مهارت‌هایی را که می‌توانند در موقعیت‌ها و زمینه‌های مختلف به‌کار ببرند، توسعه دهند (Dimova, Daskalovska, 2012, p. 1186). از این‌رو، ادبیات می‌تواند توانش ارتباطی زبان‌آموزان را تقویت کند و ترکیب‌های پرکاربرد زبانی را از طریق موضوعاتی مهیج، به فراگیران آموزش بدهد. آن‌ها بسته به موقعیت‌های اجتماعی مختلف، می‌توانند ترکیبات زبانی (اصطلاحات، ضرب‌المثل‌ها، کنایات و ...) مناسبی به‌کار ببرند. فراگیران زبان، توانایی درک کاربرد خلاقانه‌ی زبان را به دست می‌آورند؛ هم‌چنین، توانایی کنش‌گری در موقعیت‌هایی که باید تفسیر و ارزیابی کنند و پاسخ و واکنش شخصی خود را ارائه دهند. این امر، باعث پویایی ذهن فراگیران زبان می‌شود.

۲.۲. اهمیت استفاده از شعر و متون منظوم در آموزش

شعر، می‌تواند یک روش نوین و سرگرم‌کننده برای آموزش زبان باشد؛ زیرا موسیقی و ریتمی دارد که نظر فراگیران را به خود جلب می‌کند و باعث تثبیت کلمات و ساختارهای زبانی در ذهن می‌شود. هم‌چنین، فراگیران زبان را با انواع خلاقیت‌های زبانی مانند: استعاره، تشبیه، متناقض‌نما و ... آشنا می‌کند و می‌تواند تمرینی برای بهبود زبان ارتباطی باشد.

استفاده از متون شعری، به‌دلیل توازن موجود در میان واژه‌ها و داشتن ضرباهنگ، علاوه بر این که کمکی به حافظه برای به‌ذهن سپردن است، جریان آموزشی را هم تبدیل به فرایندی جذاب و مفرح می‌کند. وجود ریتم، همان‌گونه که در به‌خاطر سپردن یک شماره‌ی تلفن کمک مؤثری است، در روند آموزش زبان هم بی‌تردید مؤثر است (Letafati, 2008, p. 112).

بنابراین، شعر تمرینی تشویق‌کننده و مفرح، با عنصر ریتم است و فراگیران زبان با خواندن شعر، با جنبه‌هایی؛ مانند تکیه، صداها، زیر و بمی و آهنگ زبان بیگانه آشنا می‌شوند. در آموزش زبان، می‌توان از انواع سبک‌ها و قالب‌های شعری؛ از جمله حماسی، غنایی، عرفانی، غزل، دوبیتی و ... استفاده کرد. استفاده از انواع شعر، به زبان‌آموزان کمک می‌کند که با انواع کاربردهای زبانی و سبک‌های مختلف شعری آشنا شوند (WanYahya, Babae, 2014, p.83).

¹.Communication Competence

شعر، ساختار ویژه‌ای دارد و یک روش غیرمعمول برای مرتب کردن کلمات و معانی تخیلی است. از این‌رو، به تمرکز بیشتر نیاز دارد و فراگیران زبان را با چالش‌های زیادی روبرو می‌کند. همین امر می‌تواند آگاهی زبانی فراگیران را افزایش دهد و تثبیت کند. «زبان‌آموزان، برای فهم بیشتر آثار ادبی، به‌خصوص شعر که دست‌خوش تغییرات و درهم‌ریختگی‌های نحوی و معنایی هستند، باید تلاش زیادی نمایند که این مسئله، موجب تسلط بیشتر آنان بر زبان می‌شود» (Asghar Pour Masuleh, 2018, p. 21). برای گسترش زبان ارتباطی در آموزش زبان، با استفاده از ابزاری مانند شعر فراگیران باید حداکثر تلاش خود را به کار بگیرند و با متن ارتباطی فعال و تعاملی برقرار کنند. در این صورت، می‌توانند از نظر اجتماعی، عاطفی، اخلاقی و فرهنگی به متن پاسخ دهند. در صورت توجه فراگیران به این مسائل، به‌صورت ناخودآگاه مهارت‌های گفتاری و ارتباطی آن‌ها پرورش می‌یابد.

۳. پیشینه پژوهش

الف) پژوهش‌هایی که به اهمیت ادبیات در بحث آموزش زبان توجه دارند

لطافتی (2008)، در پی اثبات کارایی متون ادبی، به‌عنوان ابزار آموزش زبان است و با روش تو صیفی، متون ادبی را ابزاری مفیدی در زمینه آموزش زبان معرفی می‌کند؛ ضمن آن کمی به اثرگذاری ریتم و موسیقی شعر بر حافظه اشاره دارد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که آموزش زبان خارجی در هر مقطعی، به قرارگیری ادبیات به‌عنوان ابزار آموزشی نیاز دارد. با این حال، بحث تأثیر انواع موسیقی شعر بر روند فراگیری آموزش زبان را گسترش نمی‌دهد و به زبان فرانسه توجه دارد. اصغرپور ماسوله (2018)، به صورت نظری و میدانی، نقش ادبیات در آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان را تحلیل و فواید و معایب آن را ذکر کرده است و الگویی برای استفاده از ادبیات، در جهت آموزش زبان فارسی ارائه می‌دهد. همچنین پرسش‌نامه‌هایی نیز برای سنجش میزان رغبت فارسی‌آموزان غیرایرانی طرح می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که این فارسی‌آموزان، به انواع متون ادبی رغبت نشان داده‌اند؛ ولی درمقابل شعر، علاقه بسیار کمتری دارند. این پژوهش نیز از حیث توجه به متون منظوم و شعر کاستی دارد؛ گرچه ضمن معرفی فواید ادبیات به‌صورت مختصر، فواید شعر را نیز بیان کرده است، درباره انواع موسیقی شعر و تأثیرات آن بحثی نشده است. رضایزدی (2001) نیز به روش تو صیفی، دیدگاه‌های موافق و مخالف درباره استفاده از متون ادبی به‌عنوان ابزار آموزش زبان را بررسی کرده است. پس از آن، قالب‌های مختلف ادبیات؛ از جمله داستان، نمایشنامه، شعر و ... را در بحث آموزش زبان بررسی و فعالیت‌هایی را نیز مطرح می‌کند که همگی مبتنی بر خواندن هستند. با این حال، به‌طور ویژه به تأثیر انواع موسیقی شعر و کاربرد آن در بحث آموزش زبان توجهی نشده است. عزبفتری (2011)، جایگاه ادبیات در کلاس را بررسی و مزایا و معایب آن را با توجه به دیدگاه‌های مختلف

بیان می‌کند. نویسنده، در این پژوهش، توجهی به متون منظوم یا موسیقی شعر ندارد. حسین‌پور بونلو و همکاران (2019) نیز به صورت نظری سیزده رویکرد آموزشی متناسب با ادبیات را معرفی کرده و برای هر رویکرد، نمونه‌هایی از کتاب «آموزش نوین زبان فارسی» اثر احسان قبول آورده است. نویسنده در این پژوهش، به ادبیات فارسی توجه داشته و ضمن آن، چند نمونه از شعر فارسی را بررسی کرده است. نتایج این پژوهش، کارآمدی سیزده رویکرد آموزشی را اثبات می‌کند. با این حال، تمرکز پژوهش تنها بر شعر یا متون منظوم فارسی و موسیقی شعری موجود در آن‌ها نیست. همچنین، الگویی در این راستا ارائه نشده است.

ب) پژوهش‌هایی که به موسیقی شعر در بحث آموزش زبان توجه دارند

ترت اصفهانی (2016)، به صورت نظری، تأثیر وزن متون شعر فارسی بر روانی گفتار و درک مطلب زبان‌آموزان را بررسی می‌کند و مختصر اشاره‌ای به تأثیر انواع موسیقی این متون، بر روند آموزش دارد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد؛ اوزان متون فارسی، باعث بهبود مهارت‌های گفتاری و درک مطلب زبان‌آموزان می‌شود. با این حال، این بحث تنها به تأثیر انواع موسیقی شعر، از نظر خوانش متون تأکید دارد و الگویی در راستای استفاده از شعر به عنوان ابزاری برای آموزش زبان ارائه نشده است. غضنفری مقدم و همکاران (2020)، تأثیر مؤلفه‌های آهنگین متون ادبی بر آموزش زبان فارسی را بررسی می‌کنند. این پژوهش، به صورت میدانی انجام شده و تمرکز آن بر «شاهنامه فردوسی» است. نویسنده در این پژوهش، به تأثیر موسیقی بیرونی و درونی توجه بیشتری کرده و از موسیقی معنوی سخنی به میان نیاورده است. او الگویی نیز برای استفاده از شعر در کلاس ارائه نکرده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که فرایند آموزش، با تکیه بر عناصر موسیقی متن، تأثیر معناداری در افزایش میزان یادگیری واژگان و درک مطلب گروه آزمایش داشته است. پورالخالص و همکاران (2019)، پژوهشی در زمینه آموزش واژه به عرب‌زبانان با متون منظوم، در مقایسه با متون منثور انجام داده‌اند. این پژوهش، میدانی انجام گرفته است و نتایج نشان می‌دهد که فرضیه کارآمدی بیشتر متون منظوم، به عنوان ابزاری برای آموزش واژه در مقابل متون منثور اثبات نمی‌شود؛ در صورتی که نویسنده در پژوهش حاضر می‌کوشد، کارآمدی متون منظوم و موسیقی شعری موجود در آن را اثبات کند. علاوه بر این، در پژوهش نامبرده، تنها به موسیقی بیرونی توجه شده است.

۴. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، به روش توصیفی و با ابزار کتابخانه‌ای صورت گرفته است. این پژوهش، بر مبنای نظری استوار است. مبانی نظری الگو، بر اساس سه رکن اصلی پایه‌گذاری شده‌اند: ۱. انواع موسیقی شعر؛ ۲. مضمون اشعار؛ ۳. مراحل فعالیت‌های روش ارتباطی. بر اساس این سه رکن، راهکارهایی برای تدوین فعالیت‌های عملی ارائه شده است.

۵. مبانی نظری الگو

۱.۵. انواع موسیقی شعر

موسیقی بیرونی: موسیقی بیرونی شعر، به وزن عروضی حاصل از کوتاه و بلند بودن هجاها و تناسب میان آن‌ها در یک کلام ادبی گفته می‌شود. این تناسب و هماهنگی بین هجاها و هم‌چنین هنجارگریزی در کلام منظوم، همواره موجب حظ افراد بوده است. به همین دلیل، می‌تواند در بحث آموزش زبان فارسی وارد شود و برای فراگیران این زبان، تجربه‌ای متفاوت ایجاد کند. تیتوس می‌گوید: «وقتی چیزی را با صدای بلند و ریتمیک می‌خوانیم، گوش می‌دهیم یا می‌نویسیم، به‌راحتی آن را یاد می‌گیریم» (Titus 2014, p. 21). منظور از ریتم، همان تناسبی است که در وزن عروضی اشعار فارسی نیز مشاهده می‌شود و شامل توالی ضرب‌آهنگ موجود در آن می‌باشد (Dehkhoda, 1998, p. 12458).

مدرس‌ان، هنگام خواندن شعر باید علاوه بر درست‌خوانی، به موضوعات دیگری که وزن عروضی آن‌ها را به‌خوبی القا می‌کند، توجه داشته باشند. برای مثال؛ تکیه‌های موجود در یک شعر را خوب متوجه شوند و تلفظ کنند، لحن شعر را حفظ و در صورت امکان، وزن عروضی موجود را در زبان بدن خود بازتاب دهند؛ زیرا اوزان عروضی قادرند، احساسات متنوعی در مخاطب خود ایجاد کنند. کریستن سن، این‌گونه از اوزان موجود در غزل‌های مولانا یاد می‌کند:

انتخاب وزن متناسب با محتوا، وسیله‌ای برای قدرت بخشیدن به‌منظور شاعر است. وزنی که مولوی برای هریک از غزلیات خود انتخاب می‌کند، از نظر موزیکالیت، با مضمون و درونمایه آن انطباق کامل دارد. به‌هنگام درماندگی و سرگردانی، وزن انتخابی او آهسته، عمیق و سنگین است و به‌هنگام وجد و شادی، ریتم غزل او شادمانه می‌شود (Christian Sen, Eghbal, 1984, p. 36).

اگر اشعار به‌خوبی اجرا شوند، علاوه بر تفریح و ایجاد حظ یادگیری در فراگیران، آن‌ها با درست‌خوانی آشنا می‌شوند. از این جهت، قدرت بیان، تخیل و حافظه آن‌ها پرورش می‌یابد (Torbat Isfahani, 2016, p. 11).

موسیقی کناری: این نوع موسیقی، به‌طور کلی شامل ردیف و قافیه‌ای است که در پایان هر بیت وجود دارد و در بحث آموزش زبان فارسی، می‌تواند کمک زیادی به آسانی روند فراگیری کند. وجود قافیه در شعر، یک الگوی زبانی از تشابهات آوایی و ریتم به فراگیران زبان ارائه می‌دهد که باعث پیش‌بینی دیگر قافیه‌های موجود در شعر می‌شود. در این حالت، روند یادگیری آسان و حظ یادگیری چند برابر می‌شود. این الگوها، بر اساس درک تشابهات آوایی به دست می‌آیند.

فراگیران زبان، با کشف الگوی زبانی موجود در قافیه شعر می‌توانند بر اساس تشابهات آوایی و الگوی زبانی موجود در قافیه، به‌آسانی شعر را به پایان برسانند و تکرار دوباره آن با سهولت بیشتری همراه خواهد بود. از

این جهت، علاقه به تکرار در فراگیران پدید می‌آید و با تکرار چندین باره و وجود موسیقی شعر و ریتم مطالب، به حافظه بلند آن‌ها منتقل می‌شود (Torbat Isfahani, 2016, p. 32).

علاوه بر قافیه، ردیف نیز می‌تواند در امر آموزش زبان تسهیل‌کننده باشد؛ زیرا با هر بار تکرار ردیف در شعر، کلمه‌ی مربوط در ذهن فراگیر تثبیت و تکرار آن موجب التذاذ درونی می‌شود.

موسیقی درونی: موسیقی درونی، مجموعه‌ای از هماهنگی‌ها و تناسب‌های صوتی است که باعث زیبایی کلام می‌شوند. مجموعه‌ی بدیع لفظی، در این گروه جای دارند و شامل تکرار، نغمه‌ی حروف، قافیه‌ی درونی و انواع جناس است. هریک از آرایه‌های بدیع لفظی، تناسب و زیبایی زیادی در کلام منظوم ایجاد می‌کنند که در ضمیر ناخودآگاه مخاطب تأثیر زیادی می‌گذارد. هم‌چنین «از آن‌جا که این موسیقی، در انتقال مابۀ عاطفی شعر نقش اساسی و مؤثر دارد، یکی از عناصر مهم شعر محسوب می‌شود. وقتی موسیقی شعر، با عاطفه‌ی مطرح در شعر هماهنگ باشد، تأثیر مضاعف بر خواننده می‌گذارد» (Torbat Isfahani, 2016, p. 77). این موسیقی، سبب می‌شود؛ فراگیران زبان، حجم زیادی از لغات را در اثر تکرار و توازن، به شکل‌های گوناگون در ذهن خود ثبت و در گفت‌وگوهای روزمره از آن‌ها استفاده کنند.

موسیقی معنوی: این موسیقی، تناسب‌های حوزه‌ی معنایی کلام را بررسی می‌کند و شامل بدیع معنوی و علم بیان است. در آموزش و فراگیری زبان، برای تشویق فراگیران به شرکت در یک مکالمه‌ی کلاسی، لازم است محتوای معناداری به آن‌ها داده شود که به پر شدن شکاف اطلاعاتی^۱ بیانجامد و علاقه‌ی فراگیران را برانگیزد و دغدغه‌ای برای صحبت کردن به آن‌ها بدهد و ضمن آن قوه‌ی تخیل را فعال کند. موسیقی معنوی، می‌تواند ابزار مناسبی برای این‌گونه مشارکت‌ها باشد. برای مثال؛ لازم است فرد یک عبارت استعاری را در زبان تشخیص دهد و از این فن در برقراری ارتباط با دیگران استفاده کند. به همین دلیل، استعاره‌ها، تشبیهات و نمادها می‌توانند بحث‌های پر جنب‌وجوشی را درباره‌ی افکار مختلف نویسنده و خواننده ایجاد کنند (Rush, 2011, p. 81).

مهارت‌هایی که فراگیران زبان در حین مطالعه‌ی متون ادبی و به‌ویژه شعر به‌دست می‌آورند، کمک می‌کند افراد آگاه‌تری در زبان مقصد باشند؛ زیرا

شعر، به‌گونه‌ای ابتکاری از گویش‌ها و واژه‌های مهجور بسیاری بهره می‌گیرد و به آفرینش استعاراتی زنده و تازه دست می‌زند. اصوات را تقلید می‌کند و ضرب‌آهنگ‌ها را نظم می‌بخشد؛ ولی هیچ‌کدام از این جلوه‌ها، به شعر منحصر نیست. در تبلیغات، اشعار کودکانه، لطیفه‌ها، چیستان‌ها، شعارهای سیاسی، سرودهای مذهبی و ترانه‌ها نیز ممکن است از این فنون زبان‌شناختی استفاده شود (Lazar, 1993, p. 143).

^۱ . شکاف یا فاصله‌ی اطلاعاتی (Information Gap) زمانی وجود دارد که فرد در تبادل اطلاعات نکته‌ی جدیدی دریابد که در گذشته از آن بی‌اطلاع بوده است (Larsen- Freeman, Anderson, 1994, p.162).

به‌عبارت دیگر، نمونه‌های هریک از موسیقی‌های معنوی را که در اشعار و متون ادبی استفاده می‌شوند، می‌توان در خارج از این متون نیز یافت؛ حتی در گفت‌وگوهای روزمره، استفادهٔ خلاقانه از زبان مانند اصطلاحات، استعاره‌ها، ضرب‌المثل‌ها، بازی با کلمات و غیره به کار می‌رود. به سبب تکرار، این معیارهای ادبی، در زبان گویش‌وران اصلی نهادینه شده‌اند و به‌طور مداوم درحال استفاده از آن هستند؛ درحالی‌که این امر، فراگیران زبان را دچار مشکل می‌کند و ممکن است در درک معنای این گونه‌های خلاقانهٔ زبان، مشکل‌ساز شود. بنابراین، موسیقی معنوی در اشعاری که برای ابزار آموزشی انتخاب شده‌اند، به فراگیران این فرصت را می‌دهد که این نوع کلمات و عبارات را ارزیابی و معنای آن را بهتر درک کنند. تفسیرهایی را که از این زبان خلاقانه دارند، به‌اشتراک بگذارند و درنهایت، به زبانی که گویش‌وران اصلی از آن استفاده می‌کنند، نزدیک‌تر شوند.

۲.۵. مضمون اشعار

مضامین اشعار فارسی، بخش جدانشدنی فرهنگ حاکم بر جامعهٔ ایرانی است. گویش‌وران این زبان، ممکن است به شکل‌های گوناگون، از یک مضمون واحد استفاده کنند. در نتیجه، فراگیران این زبان باید این مضامین را فراگیرند. آشنایی با این مضامین، توانایی برقراری ارتباط را با سهولت بیشتری همراه می‌کند و فراگیران بهتر متوجه شکاف اطلاعاتی موجود در یک گفت‌وگوی واقعی می‌شوند. مواجههٔ موسیقی شعر و مضمون‌های پرکاربرد در سطح جامعه، به‌عنوان ابزار آموزش زبان نه‌تنها باعث تعمیق و بهبود مهارت‌های زبانی می‌شود؛ بلکه بحث‌های مهمی در کلاس میان فراگیران زبان آغاز می‌کند.

۳.۵. مراحل فعالیت‌های روش ارتباطی

از بررسی کتاب‌های متعدّد در زمینهٔ آموزش زبان، این نتیجه حاصل شد که فعالیت‌های روش ارتباطی دربارهٔ خوانش متن، در سه مرحله عنوان شده‌اند: ۱. پیش از خواندن ۲. هم‌زمان با خواندن ۳. پس از خواندن. این مراحل، توسط افراد زیادی بیان شده‌اند. باین‌حال، لازار (1993) این مراحل را برای تهیه و تدوین مطالب و طرح درس در زمینهٔ ادبیات به کار می‌گیرد و ویژگی‌های موجود در این فعالیت‌ها را نیز عنوان می‌کند (ibid, p. 186). همهٔ این مراحل، شامل فعالیت‌هایی برای گسترش توانایی برقراری ارتباط هستند. الگوی پیش‌رو، از این سه مرحله اثر گرفته است. با استفاده از ویژگی‌های موجود در شعر و موسیقی آن، این مراحل بومی‌سازی شده‌اند.

۶. مراحل الگو

۶.۱. مرحله‌ی اول: انتخاب اشعار

در تدوین مطالب برای یادگیری بیشتر واژگان و مطالب درسی، لازم است که به علایق و گرایش‌های درونی فراگیران، بر اساس سن توجه شود؛ «زیرا افراد به‌طور طبیعی، مطالبی را که بیشتر مطابق تمایلات درونی آن‌هاست، با علاقه مطالعه کرده، درک می‌کنند و به ذهن می‌سپارند. بنابراین، یادگیری آن متون نیز بهتر و مؤثرتر اتفاق می‌افتد؛ لذا تناسب متن با سن زبان‌آموز، دارای اهمیت زیادی در یادگیری متن است» (Bagheri, Najafabad, Rahimian, 2018, p. 144). بنابراین، در انتخاب اشعار باید به سطح دانش زبانی فراگیران و هم‌چنین سن آن‌ها توجه ویژه داشت؛ زیرا اگر اشعار درست انتخاب نشوند، فراگیران با اختلال جدی مواجه می‌شوند و فرایند فراگیری، بسیار کند می‌شود یا به پایان نخواهد رسید. به‌همین دلیل، اشعار به‌عنوان ابزار آموزش زبان باید آگاهانه انتخاب شوند. اشعار منتخب، در قسمت کاربست الگو، برای سطح زبانی متوسط به بالا در نظر گرفته شده‌اند. جدول زیر، چند نمونه از ویژگی‌های الگو را که این اشعار می‌توانند داشته باشند، بیان می‌کند.

جدول ۱. ویژگی‌های اشعار منتخب

ویژگی این اشعار در کلاس	ویژگی موجود در شعر منتخب	
مدرس و دیگر فراگیران، شعر را می‌خوانند و ریتم موجود در زبان، در حافظه ماندگار می‌شود. هم‌چنین، باعث انتقال احساسات موجود در شعر نیز خواهد شد.	موسیقی بیرونی: وزن‌های ساده یا دوری داشته باشد.	موسیقی شعر
تکرار ردیف‌ها و الگوی موجود در قافیه و تشابهات آوایی آن، در به‌خاطر سپاری کلمات موجود در آن کمک می‌کند.	موسیقی کناری: قافیه‌های سالم و ساده و ردیف‌های منظم داشته باشد.	
موسیقی موجود در آرایه‌های بدیع لفظی، مایه‌ی عاطفی موجود در شعر را افزایش می‌دهد و تأثیر بیشتری بر مخاطب خود می‌گذارد و در انتقال احساسات موجود در شعر نیز دخیل هستند.	موسیقی درونی: آرایه‌های بدیع لفظی ساده داشته باشد؛ آرایه‌هایی که از حروف پرکاربرد زبان در آن استفاده شده است.	
آرایه‌های موجود در این نوع موسیقی، باعث ایجاد خلاقیت در زبان‌گویی و فراگیران می‌شود و به فراگیران، در درک بهتر این خلاقیت‌های زبانی یاری می‌رساند.	موسیقی معنوی: خلاقیت‌های زبانی پرکاربرد در جامعه داشته باشد و ساده باشد.	مضمون
این اشعار، به مسائل واقعی در هر جامعه توجه دارد و نظر مخاطب را بیشتر به خود جلب می‌کند.	بازنمایی یک مسئله جهانی و عام	
موضوعات فرهنگی موجود در این اشعار، باعث آشنایی فراگیران با فرهنگ موجود در زبان و درک بهتر آن می‌شود.	توسعه یک موضوع فرهنگی مرتبط با مضمون	موضوع
کلمات، عبارات و مسائل دستوری موجود در این اشعار، باعث بهبود توانش ارتباطی فراگیران می‌شود.	دارای کلمات، اصطلاحات و مسائل دستوری پرکاربرد در جامعه	مؤلفه‌های زبانی

۱.۶. مرحله دوم: احاطهٔ مدرس بر انواع موسیقی شعر برای تدوین فعالیت

پیش از شروع تدریس، لازم است مدرس زبان با انواع موسیقی موجود در اشعار منتخب و ویژگی‌های آن آشنا باشد. این آشنایی، به این جهت است که به متن و آن‌چه قرار است از این طریق آموزش دهند، احاطهٔ کامل داشته باشد. این امر، باعث می‌شود که فعالیت‌های الگو، مناسب‌تر انتخاب شوند و کارایی بهتری از خود نشان دهند. از این‌رو، نویسنده در پژوهش حاضر، در ابتدای کار بست الگو، اشعار را از این حیث بررسی و سپس فعالیت‌هایی را بر این اساس طراحی کرده است.

۱.۶. مرحله سوم: تدوین فعالیت‌های کلاسی

در این مرحله، فعالیت‌ها بر اساس موسیقی شعر و مضمون موجود در آن، به سه مرحلهٔ کلی از رویکرد ارتباطی تقسیم می‌شوند که مبانی اصلی این الگو را تشکیل می‌دهند:

مرحلهٔ اول. پیش از خواندن: زمینه‌سازی برای آشنایی با موسیقی شعر و مضمون

مرحلهٔ دوم. هم‌زمان با خواندن: آشنایی و به‌کارگیری موسیقی شعر و مضمون

مرحلهٔ سوم. پس از خواندن: تعمیق از طریق موسیقی شعر و مضمون

جدول ۲: مراحل و ویژگی فعالیت‌های الگو

ویژگی فعالیت‌های الگو برای آموزش زبان از طریق شعر		مراحل فعالیت‌ها بر اساس رویکرد ارتباطی
آشناسازی فراگیران با متن‌های دارای ریتم و توازن	موسیقی شعر	پیش از خواندن
فعالیت‌هایی جهت آشناسازی با خلاقیت‌های زبانی (موسیقی معنوی)		
فعالیت‌هایی برای زمینه‌سازی فراگیران، برای رویارویی با مضمون اشعار	مضمون	هم‌زمان با خواندن
آماده‌سازی فراگیران برای رویارویی با یک مؤلفهٔ فرهنگی	فعالیت‌هایی بر اساس تجربه شخصی	
نکته: فعالیت‌های این بخش، تنها از رویکرد ارتباطی سرچشمه نمی‌گیرند؛ زیرا برخی از این فعالیت‌ها، برای آموزش شعر به کمک موسیقی موجود در آن ضروری هستند و لازم است در برنامهٔ درسی وجود داشته باشند.	هم‌خوانی‌های گروهی از متن شعر فعالیت‌هایی بر اساس تشابهات یا تقابل‌های معنایی فعالیت‌هایی بر اساس مؤلفه‌های تکراری موجود در شعر فعالیت‌هایی بر اساس تشابهات آوایی فعالیت‌هایی برای درک و تشخیص خلاقیت‌های زبانی فعالیت‌هایی برای درک جایگاه کلمات در شعر فعالیت‌هایی برای تشخیص ساخت نحوی جمله	

فعالیت‌هایی برای درک بهتر معنای کلمات بحث‌های کلاسی برای درک بهتر مضمون بحث‌های کلاسی درباره‌ی مفهوم اصطلاحات یا ضرب‌المثل‌های موجود	مضمون	
بیان نظر شخصی درباره‌ی موسیقی شعر و احساسی که از موسیقی بیرونی دریافت می‌شود. فعالیت‌هایی مبتنی بر استفاده از خلاقیت‌های زبانی در گفتار فراگیران.	موسیقی شعر	پس از خواندن
ایجاد بحث‌های انتقادی در کلاس درباره‌ی مضمون. ایجاد فعالیت‌هایی جهت استفاده از ماده فرهنگی موجود در متن، خارج از حیطه‌ی متن.	مضمون	
فعالیت‌های این بخش، موسیقی شعر و مضمون را در هم می‌آمیزد و شامل فعالیت‌هایی است که مستلزم تمرکز بر هر دو بخش است. این فعالیت‌ها، به تقلید از متن اصلی و مضمون آن تولید می‌شوند. فعالیت‌های گروهی، برای ساخت مکالمه یا اجرای نمایش، از آموخته‌های درس نوشتن تجربه‌ی شخصی از درس در قالب یک داستان کوتاه موزون معرفی اشعاری برای مطالعه‌ی بیشتر در زمینه‌ی اثر، چه از نظر مضمون و چه از نظر موسیقی شعر	موسیقی شعر و مضمون	

۷. کاربست الگوی پیشنهادی در چند نمونه از اشعار فارسی

نمونه اول

تا مرد سخن نگفته باشد عیب و هنرش نهفته باشد
هر بیشه گمان مبر که خالی است باشد که پلنگ خفته باشد

(Golestan, 1989, p. 59)

ویژگی ابیات از نظر انواع موسیقی شعر

۱. موسیقی بیرونی: ۱. وزنی پرکاربرد^۱ در زبان فارسی است و باعث آشنایی فراگیران با وزن عروضی و ریتم موجود در اشعار فارسی می‌شود. ۲. موسیقی بیرونی موجود در این ابیات، باعث می‌شود که فراگیران، پس از چند بار گوش دادن و هم‌خوانی، تا حدودی آن را در حافظه خود ثبت کنند.
۲. موسیقی کناری: ۱. ردیف‌های فعلی دارد و تکرار آن، فراگیران را با کارایی فعل «باشد» آشنا می‌کند. هم‌چنین، با ترکیب‌هایی؛ نظیر «باشد که» نیز آشنا می‌شوند و درمی‌یابند که افعال در معانی مختلفی به کار

^۱ وزن این دو بیت سعدی «مفعول مفاعلهن فعولن» و از بحر هزج است و نمونه‌ای از اوزان پرکاربرد در شعر فارسی محسوب می‌شود (Vahidian Kamiar, 1988, p. 46).

می‌روند و ممکن است همیشه معنای ثابتی نداشته باشند. ۲. الگوی به‌کاررفته در کلمات و تشابهات آوایی (گفته، نهفته و خفته) فراگیران را برای پیش‌بینی کلمات بعدی آماده می‌کند. هم‌چنین، این ایده را به آن‌ها می‌دهد که در گفت‌وگوهای خود نیز از الگوی قافیه‌سازی و تشابهات آوایی استفاده و زبان خود را خلّاقانه کنند.

۳. موسیقی درونی: تکرار حرف ربط «که» باعث می‌شود؛ فراگیران، کاربردهای متنوع این حرف ربط را در جمله به‌خوبی دریابند.

۴. موسیقی معنوی: ۱. بیت اول در زبان فارسی، به یک ضرب‌المثل پرکاربرد تبدیل شده است. در نتیجه، آشنایی فراگیران با این‌گونه ابیات، برقراری ارتباط در سطح جامعه را برای آن‌ها آسان‌تر می‌کند. ۲. در بیت اول، کلمه «هنر» در معنای امروزی خود به کار نرفته است؛ ولی در تضاد با کلمه «عیب»، حوزه معنایی خود را به‌خوبی نشان می‌دهد. ۳. بیت دوم، تشبیهی برای بیت اول است. کشف رابطه این دو بیت، باعث شگفتی فراگیران می‌شود و به‌دنبال آن، در پی کشف و خلق چنین رابطه‌های معنایی در زبان روزمره خود هستند.

فعالیت‌های پیش از خواندن

۱. یک جمله یا یک شعر دارای ریتم بخوانید.
۲. درباره سکوت و مزیت‌های آن چه می‌دانید؟ تجربه شخصی خود را از پرحرفی و زیاده‌گویی بیان کنید.
۳. اگر در فرهنگ خود ضرب‌المثلی درباره سکوت دارید، ترجمه آن را به زبان فارسی نقل کنید.

فعالیت‌های هم‌زمان با خواندن

پیش از شروع فعالیت‌های این بخش، ابیات چند مرتبه در کلاس تکرار شود تا ذهن فراگیران، به وزن عروضی موجود در ابیات عادت کند و با سهولت بیشتر در خاطر ثبت شود. در مرحله بعد، کلمات جدید یه‌کمک موقعیت زبانی^۱ یعنی کاربرد کلمات در جمله یا بند، بیان و کلمات منسوخ، معادل‌سازی شوند.

۱. با توجه به ابیات سعدی، چه زمانی عیب و هنر فرد پنهان است؟
۲. رابطه بین کلمات «عیب» و «هنر» را توضیح دهید.
۳. توضیح دهید که بیت دوم چه رابطه‌ای با بیت اول دارد؟
۴. جای خالی ابیات را با کلمات مناسب پر کنید.
۵. کلمات جدید یا معادل آن‌ها را در گفت‌وگوهای کلاسی به کار ببرید.
۶. مصراع «هر بیشه گمان مبر که خالی است» را بررسی کنید و بگویید از چه لحاظ غیرمعمول به‌نظر می‌رسد؟

۱. Linguistic context: کاربست کلمه در جمله و توجه به بافتی که کلمه در آن قرار می‌گیرد.

فعالیت‌های پس از خواندن

۱. احساس خود را درباره‌ی شعر سعدی بیان کنید؟
۲. داستان کوتاهی درباره‌ی سکوت بنویسید و از ضرب‌المثل موجود در بیت استفاده کنید.
۳. با استفاده از زبان، خلاقانه و تشبیهات مکالمه‌ای را با یکدیگر آغاز کنید.
۴. چند کلمه‌ی دیگر مانند «خفته باشد، نهفته باشد و گفته باشد» بیان کنید.

نمونه دوم

عاشقش خود را درافکند از شتاب	از قضا افتاد معشوقی در آب
این یکی پرسید از آن ای بی‌خبر	چون رسیدند آن دو تن با یکدیگر
از چه افکندی تو خود را در میان؟	گر من افتادم در آن آب روان
زان که خود را از تو می‌نشناختم	گفت من خود را در آب انداختم

(Mantiq Al'tair, 2011, p. 250)

برای جلوگیری از ایجاد ابهام در ذهن فراگیران زبان و تسهیل در انتقال مطلب، چند بیت دشوار از این حکایت منطق‌الطیر عطار حذف شده‌اند. در این صورت، رسایی اشعار برای فراگیران زبان در سطح متوسط دچار خلل نمی‌شود.

ویژگی ابیات از نظر انواع موسیقی شعر

۱. **موسیقی بیرونی:** این ابیات، وزنی به‌نسبت منظم دارند.^۱ از این‌رو، برای تثبیت در ذهن، زمان کمتری صرف می‌شود. این هماهنگی اوزان، ریتم مناسبی به شعر داده است که در زمان هم‌خوانی‌های گروهی به‌کمک فراگیران می‌آید و فرایند فراگیری را بسیار حظ‌برانگیز می‌کند.
۲. **موسیقی کناری:** این ابیات، برگرفته از قالب مثنوی است و الگوی قافیه‌سازی در هر بیت، متفاوت عمل می‌کند. باوجود این، ریتم موجود در موسیقی کناری هر بیت، همچنان قابل‌درک است و فراگیران را قادر می‌سازد که کلمات قافیه را بر اساس تشابهات آوایی و به‌صورت مجزا در هر بیت احساس کنند و به‌خاطر بسپارند.

۱. فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

۳. موسیقی درونی: ۱. در این ابیات، تکرار حروف اضافه به‌خوبی دیده می‌شود. حروفی مانند «از، آن، در، را». این حروف، از پربسامدترین تکواژها در زبان فارسی محسوب می‌شوند.^۱ تکرار این حروف، علاوه بر خوش‌آهنگ کردن متن و ایجاد تناسب، باعث آشنایی فراگیران با کاربرد این حروف در جمله نیز می‌شود. ۲. جناس موجود در «یک و یکی»، فراگیر را با تفاوت‌های آن آشنا می‌کند.

۴. موسیقی معنوی: ۱. ترکیب «از قضا» در بیت اول این حکایت، در زبان امروزی نیز کاربرد دارد و معادل‌های تازه از آن ساخته شده است. ۲. حرف ندای «ای»، فراگیران را با این‌گونه جملات ندایی بهتر آشنا می‌کند. به‌عبارت دیگر؛ ابیات بالا در عین سادگی، می‌توانند فراگیران را از نظر مؤلفه‌های زبانی تقویت کنند؛ زیرا هنگام خواندن متن، فراگیر با مفاهیمی؛ نظیر حرف‌اضافه، صفات اشاره، «را»ی مفعولی، جملات ندایی و جملات پرسشی آشنا می‌شود.

فعالیت‌های پیش از خواندن

۱. مدرس، ریتم موجود در اشعار را با کمک دست زدن نشان بدهد.
۲. کلمه «عشق» را تعریف کنید.
۳. آیا تابه‌حال تجربه‌ای در زمینه عشق داشته‌اید؟
۴. فداکاری به چه معناست؟
۵. آیا تجربه‌ای در زمینه فداکاری داشته‌اید؟

فعالیت‌های هم‌زمان با خواندن

۱. برای حکایت خوانده شده، یک عنوان مناسب انتخاب کنید.
۲. معادلی برای ترکیب «از قضا» در زبان فارسی بیابید.
۳. مترادف کلمات و عبارات زیر را از متن بیابید.
انداختن، چون که، نمی‌شناختم
۴. گروه‌های دونفره تشکیل دهید و درباره فداکاری پرسش‌هایی را مطرح کنید.
۵. چند جمله با «را» بسازید.
۶. در کلاس به اشیای مختلف اشاره و مطلبی را درباره آن بیان کنید.

^۱ «و، به، راه، از، که، در، این، با، است، آن» به ترتیب از پربسامدترین عناصر زبانی در فارسی هستند (Safar Moghaddam, 2012, pp. 56_54).

فارسی، معانی متعددی دارد (موصول، حرف ربط، استفهام) و تکرار این حرف اضافه در سه بیت آخر، در جایگاه حرف ربط سببی، باعث می‌شود فراگیران بفهمند «که» کاربردهای متعددی؛ از جمله بیان علت، دارد.

۴. **موسیقی معنوی:** ۱. ترکیب «رسید مژده» در زمان بیان خبری خوشحال‌کننده کاربرد دارد و به شکل‌های گوناگونی؛ اعم از امری (مژده بده) و خبری (مژده رسید، مژده آوردم و...) بیان می‌شود. در این ترکیب، فعل «رسید»، برای ساخت زبان خلاقانه شعر اول جمله آورده شده است که در زبان فارسی معمول نیست. از این‌رو، مدرس، بدون بیان آشکار این موضوع، لازم است در هنگام گفت‌وگو، این ترکیب را به صورت معمول در زبان (مژده رسید) به کار ببرد و فعل را در آخر قرار دهد. ۲. در بیت دوم، فراگیران پس از درک تضاد بین «یار و رقیب» و با توجه به قرینه «محترم نخواهد ماند»، با استفاده از بافت شعر، به مفهومی کلی از ترکیب «خاکسار شدن» پی می‌برند. آن‌ها درمی‌یابند که در جامعه نیز هنگامی که در دریافت قسمت‌هایی از یک مطلب دچار اختلال شدند، با استفاده از بافت موقعیتی، به مفهومی کلی آن‌چه گفته شده، پی ببرند. ۳. «غنیمت شمردن» نیز یکی دیگر از ترکیبات زبان فارسی است و زمانی کاربرد دارد که فرد باید قدردان موقعیت یا چیزی که به دست آورده باشد و از آن سود و فایده ببرد. ۴. به‌طور کلی، تمام تضادهای موجود در این ابیات، کمک می‌کند که فراگیران با نقش تقابلی این کلمات آشنا شوند و مفهوم کل گزاره را بهتر درک کنند.

این‌گونه اشعار، پیچیدگی‌های ویژه‌ای دارند. باید توجه داشت که هدف از خواندن این متون، فراگیری زبان است و نه دستیابی به زیبایی‌های ادبی موجود در یک شعر. در این الگو، تأکید بر مؤلفه‌های زبانی پراهمیت در متن شعر است.

فعالیت‌های پیش از خواندن

۱. آیا تا به حال شعر خوانده‌اید؟
۲. به نظر شما، یک شعر چه ویژگی‌هایی دارد؟
۳. تا چه اندازه با حافظ آشنایی دارید؟
۴. تجربه شخصی خود را از سختی‌ها و آسانی‌های زندگی بیان کنید.

فعالیت‌های هم‌زمان با خواندن

۱. اشعار را با صدای بلند بخوانید.
۲. کلمات «نیک و بد» چه رابطه‌ای باهم دارند؟ نمونه‌ای دیگر از این روابط در متن پیدا کنید.
۳. گروه‌های چندنفره تشکیل دهید و درباره فرصت‌های مهم زندگی خود با یکدیگر گفت‌وگو کنید.
۴. سه جمله با «که» بنویسید و بلند بخوانید.
۵. نظر خود را درباره آینده بیان کنید.

فعالیت‌های پس از خواندن

۱. نظر خود را درباره‌ی این شعر حافظ بیان کنید.
 ۲. شعر بالا به دنبال بیان چه نکته‌ای بوده است؟
 ۳. درباره‌ی یکسان نبودن اوضاع زندگی نمایشی اجرا کنید.
 ۴. بیت زیر چه ارتباطی با متن بالا دارد؟
- مژده دادند که بر ما گذری خواهی کرد نیت خیر مگردان که مبارک فالی ست

(Hafiz – Nameh, 1989, p. 154)

نمونه چهارم

ای دوست، بیا تا غم فردا نخوریم وین یک دم عمر را غنیمت شمیریم
فردا که ازین دیر فنا درگذریم با هفت هزار سالگان سربه‌سریم

(Khayyam's Quatrains, 1994, 147)

ویژگی ابیات از نظر انواع موسیقی شعر

۱. **موسیقی بیرونی:** قالب این دو بیت، رباعی است و هر رباعی، وزنی به نسبت ثابت^۱ در اشعار زبان فارسی دارد و اگر تغییری در آن صورت گیرد، بسیار ناچیز است. از این‌رو، کاربرد این وزن در کلاس‌های آموزش زبان فارسی می‌تواند تسهیل‌کننده باشد؛ زیرا فراگیران را با یکی از قالب‌های شعر فارسی آشنا می‌کند و در صورت رویارویی آن‌ها، ریتم آن را بهتر درک می‌کنند.
۲. **موسیقی کناری:** ۱. در رباعی لازم است، همه‌ی مصرع‌ها بجز بیت سوم، دارای قافیه باشند؛ با این حال، گاهی نیز دیده می‌شود که بیت سوم نیز قافیه‌ای هماهنگ با دیگر مصرع‌ها دارد؛ در نتیجه، الگوی تشابهات آوایی، در قافیه بهتر دیده می‌شود و فراگیران برای درک واژه‌های قافیه، کمتر دچار زحمت می‌شوند. ۲. در این ابیات، برای ساخت قافیه، از شناسه‌ی اول شخص جمع (-یم) استفاده شده است و فراگیران، با الگو قرار دادن آن و ساختن دیگر افعال با این شناسه، با کارکرد آن بهتر آشنا می‌شوند.
۳. **موسیقی معنوی:** ۱. در بیت اول، با قرار دادن «ای» بر سر «دوست»، منادا ساخته شده است و فراگیران با این حرف ندایی آشنا می‌شوند و از جهتی، تکرار این حرف ندایی در اشعار دیگر، فراگیری آن را تسهیل می‌کند. هم‌چنین، فراگیران می‌توانند آن را در زندگی روزمره نیز به شکل‌های مختلف به کار گیرند. گاهی

۱. وزن رباعی «مفعول مفاعیل مفاعیل فعل» است و در صورت انجام اختیارات شاعری، تغییراتی در آن صورت می‌گیرد.

حرف ندا ذکر نمی‌شود و با تغییر لحن زبان، صورت ندایی به خود می‌گیرد که این امر، در اثر تکرار در کلاس تثبیت و تعمیق می‌شود. ۲. «غنیمت شمردن» در نمونه شعر پیشین نیز ذکر شده بود و فراگیران، هنگام رویارویی با این ترکیب و یادآوری آن، اعتمادبه‌نفس بیشتری پیدا می‌کنند و انگیزه یادگیری در آن‌ها افزایش می‌یابد. ۳. استفاده از مفاهیم عددی در شعر، فراگیران را با این بخش از زبان هم آشنا می‌کند. ممکن است موسیقی درونی و معنوی در برخی از اشعار یافت نشوند؛ با این حال، شعر انسجام و ریتم خود را به دلیل داشتن موسیقی بیرونی و کناری حفظ می‌کند؛ در نتیجه، هم‌چنان حظ‌برانگیز است و در آموزش زبان، کارآمدی لازم را از خود نشان می‌دهد.

فعالیت‌های پیش از خواندن

۱. تا چه اندازه با شعر فارسی آشنایی دارید؟
۲. تعریفتان از کلمه «غم» چیست؟
۳. آیا با اشعار خیام آشنایی هستید؟

فعالیت‌های هم‌زمان با خواندن

۱. چند کلمه دیگر مانند «نخوریم، شمریم» بیان کنید.
۲. دو گروه تشکیل دهید و ویژگی گروه خود را بیان کنید.
۳. تعریف شما از ترکیب «غنیمت شمردن» چیست؟
۴. دوستان خود را به شکل‌های گوناگون صدا بزنید و از آن‌ها درخواستی داشته باشید.

فعالیت‌های پس از خواندن

۱. درباره «غم نخوردن و در حال زندگی کردن» نظر شخصی خود را بیان کنید.
 ۲. داستان کوتاهی درباره «ویژگی‌های زندگی کردن در زمان حال» بنویسید.
- در انتخاب فعالیت‌ها، سعی بر آن بوده است که از آوردن فعالیت‌های تکراری جلوگیری شود. پس به این نکته توجه شود که می‌توان مطابق ویژگی‌های یاد شده در جدول شماره دو، فعالیت‌های جدیدی با استفاده از خلاقیت مدرسان، سطح دانش زبانی فراگیران و موقعیت کلاسی طراحی کرد. فعالیت‌ها می‌توانند بسته به شرایط کلاس تغییر کنند؛ به شرط آن که ترتیب مراحل روش ارتباطی و ویژگی‌های جدول شماره دو نادیده گرفته نشوند. هم‌چنین، می‌توان فعالیت‌های هر درس را تقسیم کرد و در جلسات پشت‌هم بخشی از آن را انجام داد.

۸. نتیجه‌گیری

این پژوهش، پس از بررسی اهمیت دلایل استفاده از ادبیات، اهمیت استفاده از انواع موسیقی شعر و تأثیر آن بر فرایند فراگیری را تبیین می‌کند و درنهایت، الگویی نظری بر اساس سه رکن اصلی ارائه می‌دهد: ۱. موسیقی شعر؛ ۲. مضمون؛ ۳. مراحل فعالیت‌های رویکرد ارتباطی. این الگو، برای استفاده از موسیقی شعر به‌عنوان ابزار آموزش زبان فارسی ارائه شده است و سه مرحله کلی دارد: ۱. انتخاب اشعار بر اساس موسیقی شعر موجود در آن، سن فراگیران و سطح دانش زبانی آن‌ها؛ ۲. آشنایی و احاطهٔ مدرسان بر انواع موسیقی موجود در اشعار منتخب؛ ۳. تدوین فعالیت‌های کلاسی، مبتنی بر مراحل فعالیت‌های رویکرد ارتباطی؛ یعنی پیش از خواندن، هم‌زمان با خواندن و پس از خواندن. این مراحل، برای استفاده در الگوی پژوهش، بومی‌سازی شده‌اند. فعالیت‌های موجود در قسمت کاربست الگو، بر اساس سطح دانش زبانی متوسط در نظر گرفته شده‌اند و در این بخش از پژوهش، پس از تحلیل انواع موسیقی شعر در هریک از اشعار منتخب، فعالیت‌هایی مبتنی بر الگوی پیشنهادی ارائه شده است. با استفاده از این الگو، می‌توان زبان فارسی را در اثر تکرار، موزون بودن کلام، تشابهات آوایی، خلاقیت‌های زبانی، تکرار الگوهای زبانی و ... فراگرفت؛ به‌گونه‌ای که فراگیران، توانایی برقراری ارتباط در خارج از کلاس را نیز داشته باشند.

فهرست منابع:

- اصغریور ماسوله، مهرداد. (۱۳۹۷)، تحلیل نقش ادبیات، در آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان و طراحی الگوی مناسب، رسالهٔ دکتری. دانشگاه تربیت مدرس.
- باقری نجف‌آباد، زینب و رحیمیان، جلال. (۱۳۹۷)، تحلیل محتوای متون درسی زبان فارسی (آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان) از نظر تناسب آن‌ها با سن زبان‌آموزان، نشریهٔ علمی فناوری آموزش، ش ۱۳ (۱)، ۱۳ - ۱۴۴.
- پورالخالص، شکرالله و همکاران. (۱۳۹۸)، آموزش واژه به فارسی‌آموزان عرب‌زبان، از طریق متون منظوم در مقایسه با متون منثور، نشریهٔ علمی زبان فارسی و گویش‌های ایرانی. ش ۴ (۱)، ۶۳ - ۸۳.
- پورنامداریان، تقی. (۱۳۸۸)، در سایهٔ آفتاب: شعر فارسی و ساخت‌شکنی در شعر مولانا، تهران: سخن.
- تربت اصفهانی، الهام. (۱۳۹۵)، تأثیر وزن متون شعری فارسی، بر روانی گفتار و درک مطلب زبان‌آموزان (پایان‌نامهٔ کارشناسی ارشد). دانشگاه سمنان.
- حسین‌پور بوانلو، هدی و همکاران. (۱۳۹۸)، رویکردهای آموزش زبان فارسی بر پایهٔ ادبیات فارسی، فصلنامهٔ پژوهش‌های ادبی، ش ۱۶ (۶۳)، ۳۷ - ۶۱.
- خرمشاهی، بهاء‌الدین. (۱۳۷۳)، رباعیات خیام، تهران: ناهید.
- خرمشاهی، بهاء‌الدین. (۱۳۶۸)، حافظ‌نامه، ج اول، تهران: علمی فرهنگی.
- رضا یزدی، مریم. (۱۳۸۰). استفاده از متن‌های ادبی، برای آموزش زبان به غیرفارسی‌زبانان (پایان‌نامهٔ کارشناسی ارشد). دانشگاه شهید بهشتی.

- زرین کوب، عبدالحسین. (۱۳۷۱)، شعر بی‌دروغ، شعر بی‌نقاب، تهران: علمی.
- شفیعی کدکنی، محمدرضا. (۱۳۶۸)، موسیقی شعر، تهران: آگاه.
- صفا مقدم، احمد. (۱۳۹۱)، گونه‌های گفتاری و نوشتاری در آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، زبان‌شناخت، ش ۳ (۲)، ۴۵ - ۶۸.
- عابدی، محمود؛ پورنامداریان، تقی. (۱۳۹۰)، منطق‌الطیبر، تهران: سمت.
- عزیدفتری، بهروز. (۱۳۹۰)، جایگاه ادبیات در کلاس‌های آموزش زبان خارجی و چند مفهوم مرتبط، کتاب ماه ادبیات، ش ۵۵، ۸۷ - ۹۳.
- غضنفری مقدم، صالحه و همکاران. (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر مؤلفه‌های آهنگین متون ادبی در آموزش زبان فارسی؛ مطالعه موردی از شاهنامه فردوسی، پژوهشنامه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، ش ۹ (۱)، ۱۷۷ - ۱۹۹.
- گریستین سن، آرتور و اقبال، عباس. (۱۳۶۳)، شعر و موسیقی در ایران، تهران: فرهنگ و هنر.
- لازار، گیلیان. (۱۹۹۳)، ادبیات و آموزش زبان. ترجمه محمد غضنفری، تهران: سمت.
- لارسن فریمن، دایان؛ اندرسون، مارتین. (۱۹۴۶)، اصول و فنون آموزش زبان، ترجمه منصور فهیم و مستانه حقانی، تهران: رهنما.
- لطافتی، رویا. (۱۳۸۷)، ادبیات بستری مناسب برای آموزش زبان به زبان‌آموزان ایرانی. پژوهش زبان‌های خارجی، ش ۴۶، ۱۰۱ - ۱۱۵.
- وحیدیان کامیار، تقی. (۱۳۶۷)، وزن و قافیه شعر فارسی، تهران: نشر دانشگاهی.
- یوسفی، غلامحسین. (۱۳۶۸)، گلستان سعدی، تهران: خوارزمی.

References:

- Abedi, M., & Pournamdarian.** (2011). Mantiq Al'tair. Tehran. Samt. [In Persian].
- Asghar Pour Masuleh, M.** (2018). Analysis the role of literature in teaching Persian to non-Persian speakers and design a suitable model (PhD Thesis) Tarbiat Modares University, Tehran, Iran [In Persian].
- Azbadftari, B.** (2011). The place of literature in foreign language classes and some other concepts. Ketabe Mahe adabiat. 55. 87_93. [In Persian].
- Bagheri Najafabad, Z. & Rahimian. J.** (2018). Analysis the content of Persian language textbooks (Teaching Persian to non-Persian speakers) in terms of their compatibility with the age of the learners, Technology of Education Journal (TEJ). 13(1). 136_144. [In Persian].
- Christian Sen, A. & Eghbal, A.** (1984). Poem and music in Iran. Tehran. Farhag va Honar. [In Persian].
- Dehkhoda, A.** (1998). Dehkhoda Dictionary. Tehran: Tehran University press institute. [In Persian].
- Dimova, V. & Daskalovska, N.** (2012). Why should literature be used in the language classroom?. Procedia - Social and Behavioral Sciences. 46.1182_1186.
- Duff, A. & Maley, A.** (1990). Literature. Oxford: Oxford University Press.
- Ghazanfari Moghadam, S. & Yahaghi, j. & Pish Ghadam, R. & Abraham, S.** (2020). Investigating the Effect of Melodic Components of the literary Text in Teaching Persian Language; Case study Shahnameh of Ferdowsi. Journal of Teaching Persian to Speakers of Other Languages. 9(1). 177_199. [In Persian].

- Hossein Pour Buanlu, H. & Ghaboul, A. & Ghafari, M.** (2019). Approaches to teaching Persian language based on Persian literature. *Literary Research*. 16 (63). 37_61. [In Persian].
- Khorranshahi, B.** (1989). *Hafiz – Nameh*. Tehran: Elmi Farhangi. [In Persian].
- Khorranshahi, B.** (1994) *Khayyam's Quatrains*. Tehran: Nahid. [In Persian].
- Larsen- Freeman, D. & Anderson, M.** (1946). *Techniques & principles in language teaching*. Translated by M. Fahim and M. Haghani. [In Persian].
- Lazar, G.** (1993). *Literature and language teaching*. Translated by M. Ghazanfaree. [In Persian].
- Letafati, R.** (2008). Literature is a suitable platform for teaching language to Iranian language learners. *Foreign language research*. 46. 101_ 115. [In Persian].
- Pour AlKhaless, S. & Khodadadian, M. & Nasir, S.** (2019). Teaching Persian words to Arabic learners through Persian poem texts compared to prose texts. *Persian language and Iranian dialects*. 4 (1). 63_83. [In Persian].
- Pournamdarian, T.** (2009). *In the shade of the sun*. Tehran: sokhan. [In Persian].
- Reza Yazdi, M.** (2001). *Using literary texts to teach languages to non-Persian speakers*. Master thesis. Shahid Beheshti University. [In Persian].
- Rush, P.** (2011). *Behind the Lines: Using Poetry in the Language Classroom*. Core.71_82.
- Yusefi, G.** (1989). *Saadi's Golestan*. Tehran. Kharazmi. [In Persian].
- Safar Moghaddam, A.** (2012). spoken and written types in teaching Farsi to non-Persian speakers. *Language studies*.3(2). 45_86. [In Persian].
- Shafiei Kadkani, M.** (1989). *Poetry and music*. Tehran. Again. [In Persian].
- Syed, A.J.A, & Wahas, Y.M.A.** (2020). Challenges and Solutions in Teaching English through Poetry to EFL Students at Hajjah University: A Case Study of William Wordsworth's Lucy and John Donne's Death Poems. *sola reflections*, 27 (2), 189_198.
- Torbat Isfahani, A.** (2016). *The effect of the rhythm of Persian poetic texts on the fluency of speech and comprehension of language learners*. Master thesis. Semnan University. [In Persian].
- Titus, J.** (2014). *Using Poetry in a Foreign Language Classroom*. *Journal Of Humanities and Social Science*.16(5). 21_23.
- Vahidian Kamiar, T.** (1988). *The metre and rhyme of Persian poetry*. Tehran. Nashre daneshgahi. [In Persian].
- Young, J. O.** (1999). *Representation in Literature*. *Literature & Aesthetics*, 9, 127_ 143.
- Wan Yahya, W. Babae, R.** (2014). *Significance of Literature in Foreign Language Teaching*. *International Education Studies*. 7(4).80_85.
- Zarinkoub, A.** (1992). *lie less poem, Mask less poem*. Tehran. Elmi Farhangi. [In Persian].